

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
lantbruksvetenskap

När alla gör det de är bra på

- En utvärdering av Svenska Fotbollförbundets landsbygdsutvecklingsprogram

When everyone is doing what they are good at

- A survey of the Swedish Football Associations rural development programme

Gustaf Karlsson

När alla gör det de är bra på

When everyone is doing what they are good at

Gustaf Karlsson

Handledare: Kjell Hansen, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Examinator: Yvonne Gunnarsdotter, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0523

Program/utbildning: Agronomprogrammet landsbygdsutveckling (270 hp)

Utgivningsort: Uppsala

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Engagemang, organisering och samarbete

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och lantbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Sammanfattning

Verksamheten som fotbollsföreningar bedriver på landsbygden runtom i Sverige har stor betydelse för det sociala livet och sammanhållningen inom många bygder och därmed en viktig roll för utvecklingen av landsbygden runtom i landet. Svenska Fotbollförbundets vision ”En förening i varje by – Fotboll för alla” syftar till att alla ska kunna spela fotboll, var man än bor i Sverige. Svenska Fotbollförbundets landsbygdsutvecklingsprogram som tar avstamp i visionen vill i sin tur göra såväl föreningar och bygder som fotbollen i sig mer attraktiv.

Den här uppsatsen är skriven för att utgöra en mindre del av den övergripande utvärderingen av Svenska Fotbollförbundets landsbygdsutvecklingsprogram för åren 2006-2011 som skrivs under 2012. Det huvudsakliga syftet med studien är att utvärdera programmet genom att undersöka hur fotbollsföreningarna upplevt förbundets arbete. Studien använder ett underifrånperspektiv med fokus på föreningarna, därför har utvärderingen genomförts med ett mer etnografiskt tillvägagångssätt i jämförelse med de mer klassiska utvärderingsverktygen. I studien används en kvalitativ metod, där intervjuer och observationer har genomförts vid två fotbollsföreningar inom Västergötlands Fotbollförbund.

Utvärderingen har gjorts i såväl summativ som formativ form, då den dels utvärderar hur programmet fungerat mellan 2006-2011, men även ser till vad som kan förbättras i det fortsatta arbetet. Utvärderingen är också målrelaterad då den avser att undersöka vilka eventuella resultat och effekter programmet haft.

Den teoretiska utgångspunkten har tagits dels ifrån Robert D. Putnams resonemang om att förenings- och organisationsliv bygger upp förtroende och tillit mellan människor, något som skapar socialt kapital. Dessutom används Anthony P. Cohens resonemang angående gemenskap som en symbolisk konstruktion i denna studie.

Sammanfattningsvis, visar denna studie att programmet haft ett gott utfall för de två föreningar som undersökts inom Västergötlands Fotbollförbund, samt att föreningarna ser positivt på programmets inverkan. I dessa två fall har det visat sig att engagemanget och förmågan att organisera sig är framgångsfaktorer för dessa föreningars utveckling, där socialt kapital och symboliskt skapad gemenskap haft en nyckelroll.

Abstract

The work that football clubs are engaged in at the countryside around Sweden is very important for the social life and cohesion in many rural areas. It also plays an important role in the development of the rural areas in Sweden. The vision of the Swedish Football Association "A club in each village - Football for All" aims to allow everyone to play football, wherever you live in Sweden. The vision is the base for the Swedish Football Association's rural development programme. The objective of the programme is to make the football clubs, districts and rural areas more attractive.

This essay is written to represent a smaller part of the overall evaluation of the Swedish Football Association's rural development programme for the period 2006-2011. The overarching evaluation is written in 2012. The main purpose of this study is to evaluate the programme by examining how two football clubs have experienced the development programme. The study uses a bottom-up approach with focus on the football clubs, therefore, the evaluation has been carried out with a more ethnographic approach in comparison with the more traditional evaluation tools. The study uses a qualitative approach, where interviews and observations took place at two football clubs in Västergötlands Football Association district.

The evaluation has been made in both a formative and summative form, as it evaluates how well the programme worked between 2006 and 2011. The evaluation also searches for improvements for the future work of the development programme. This essay also investigates the possible results and outcomes the programme has had.

The theoretical perspective used is partly taken from Robert D. Putnam's concept about the association and organizations way of building confidence and trust between people, which creates social capital. Additionally, Anthony P. Cohen's concept regarding the fellowship in the community as a symbolic construction is also used in this study.

In summary, the conclusion of this study demonstrates that the programme had a good outcome and where seen from a positive perspective by the two football clubs that were involved from the district of Västergötlands Football Association. These two case studies have shown that commitment and ability to organize the work in a good way are factors of success for the development of these two football clubs, where social capital and symbolically created fellowship played a key role.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
Abstract.....	5
Inledning	8
Metod.....	10
Teoretiska perspektiv.....	12
Svenska Fotbollförbundets arbete med landsbygdsutveckling.....	15
Landsbygdsfotbollen som bygdeutvecklare.....	16
Upplägg för projektet.....	17
Axvalls IF.....	18
Levene/Skogslunds IF.....	21
Utvärdering av programmet	24
Hur många föreningar har engagerats i projektet inom Västergötlands Fotbollförbund?.....	24
Det var ju inte pengarna som var det viktigaste, utan hedern	25
De har stöttat oss fantastiskt bra.....	28
Pionjärer i Sverige	30
Nya spännande arrangemang.....	33
De första 7,5 miljonerna gick lätt.....	35
Det har gått så förbaskat bra	38
Hur fick de till det.....	39
Det gäller att man inte blir hemmablind	44
Avslutning	46
Källor och litteratur.....	49
Tryckta.....	49
Internet	49

Inledning

Vi navigerar oss fram mellan byggmaterial på den leriga ingången till den nya idrottshallen Levene Arena. Det är full fart här får jag förklarat för mig i samma stund som vi kliver in genom dörren. Där möts vi av ljudet av hamrande och sågande. Doften av nysågat virke ligger i luften. Vi rör oss in i bygget där det för tillfället håller på att byggas nya omklädningsrum till den nya idrottshallen som i stort sett står klar. Humöret verkar vara på topp med glada miner på de flestas ansikten. På vägen ut stöter vi ihop med tre killar i 20-25 års ålder som vi utbyter några ord med, de skrattar lite och går sedan vidare. Det var killar från fotbollsföreningens A-lag, här hjälper dem flesta till får jag förklarat för mig när vi går ut i regnet igen. Totalt har ca 120 personer varit delaktiga vid byggandet av den nya idrottshallen i Stora Levene, där fotbollsföreningen Levene/Skogslunds IF har tagit initiativ och genom samarbete med bland annat kommun, skola och lokala företagare bygger en idrottshall för uppskattningsvis 12 miljoner kr. Den nya idrottshallen förväntas höja attraktionskraften för såväl fotbollsföreningen som för hela bygden.

(Observation vid mitt besök av Levene Arena).

Det är projekt som det här där idrotten i allmänhet och fotbollen i synnerhet bidrar till att öka attraktionskraften och levnadsstandarden på landsbygden som Svenska Fotbollförbundet aktivt arbetat för sedan 2006. De arbetar för att hitta sätt att aktivera sina föreningar i arbetet med landsbygdsutvecklande frågor. Många fotbollsföreningar har en stor roll för sammanhållningen på landsbygden. De betyder också mycket för att upprätthålla den sociala samvaron och gemenskapen. Det finns många goda exempel på aktiviteter som anordnas av föreningarna förutom fotbollen, hit räknas allt från midsommarfirande till matlagningskurser (Fotbollens gemensamma informationssystem, 2012-03-20)

Svenska Fotbollförbundet (SvFF) har en uttalad vision ”En förening i varje by – fotboll för alla”. När man tittar närmare på landsbygdsfrågan kan man se att landsbygdsföreningarna är viktiga för fotbollen. Inte minst kommer detta till uttryck när man ser att nästan 9 av 10 landslagsspelare är fostrade i

en landsbygdsförening (ibid. 2012-03-20). Det är således väldigt viktigt att talangerna ute i dessa föreningar måste få chansen att utvecklas och spela fotboll för att vi ska kunna upprätthålla Sveriges ära i fotbollssammanhang världen över.

Det övergripande målet för Svenska Fotbollförbundets landsbygdsutvecklingsprogram är: ” att stödja landsbygdsfotbollens utveckling samt som mål att stärka föreningarnas möjlighet att utveckla sin verksamhet på så sätt att landsbygdens och landsbygdsfotbollens attraktionskraft stärks. I detta arbete bör samarbete ske med andra lokala föreningar ex-vis genom utarbetandet av lokala utvecklingsprogram för bygden i sin helhet.” (Fotbollens gemensamma informationssystem, 2012-03-20)

I min studie har jag valt att undersöka Västergötlands Fotbollförbund där ett framgångsrikt arbete med dessa frågor bedrivs inom det projekt de valt att kalla ”Landsbygdsfotbollen som bygdeutvecklare”. Något som grundar sig i Svenska Fotbollförbundets landsbygdsutvecklingsprogram. De har valt att fokusera sitt arbete på föreningar som äger och driver sina egna anläggningar. För att stimulera och motivera föreningarna i sitt arbete har man infört utvecklingscheckar och instiftat ett pris för årets landsbygdsförening till den förening som under året bedrivit ett bra arbete inom detta område (Fotbollen som bygdeutvecklare 2012).

Syftet med min uppsats är att med utgångspunkt i två föreningar, utvärdera Svenska Fotbollförbundets landsbygdsutvecklingsprogram och undersöka hur föreningarna upplevt förbundets arbete.

Frågeställningen för denna studie lyder som följer: Hur har de två fotbollsföreningarna Axvalls IF och Levene/Skogslunds IF, upplevt att Svenska Fotbollförbundets landsbygdsutvecklingsprogram fungerat?

Jag har valt att avgränsa min studie till utvecklingen på förenings- och bygdenivå, därmed har utvecklingen av landsbygdsfotbollen i sig utelämnats. För att följa upp mitt syfte och min frågeställning har jag utgått från ett antal underfrågor som Svenska Fotbollförbundet söker svar på i sin

utvärdering, men jag har även utvecklat och lagt till några egna frågor som är relevanta för studien. Underfrågorna för denna studie är:

1. Hur har föreningarna upplevt SvFF program, samt om de anser att programmet har hjälpt dem i deras utvecklingsarbete och i så fall hur?
2. Vilka resultat och effekter har programmet bidragit till, är programmet förklaringen till utfallet?
3. Hur har programmet påverkat attraktionskraften för föreningarna och/eller bygderna?
4. Hur har programmet påverkat samarbetet mellan föreningar och organisationer inom bygden?

Metod

I min studie försöker jag finna svar på hur föreningar som deltagit i Svenska Fotbollförbundets satsning på landsbygdsutveckling uppfattat att programmet fungerat samt vilka resultat och effekter man kan se. För att kunna få detta underifrånperspektiv på min studie har jag valt att använda mig av ett mer etnografiskt tillvägagångssätt med observationer och intervjuer, istället för de mer traditionella utvärderingsverktygen, där mätningar, enkäter och test är vanligt förekommande (Jerkedal 2005).

Fältarbetet har fokuserats till två föreningar inom Västergötlands Fotbollförbund. Där genomfördes totalt fyra intervjuer med representanter för föreningarna, fördelat på två intervjuer per förening. Under intervjuerna har jag samlat på mig information över föreningarnas verksamheter samt hur de har uppfattat och dragit nytta av förbundets arbete för sina projekt. De fyra personer som intervjuades har alla varit inblandade i arbetet med de projekt som bedrivs i föreningarna. Från Axvalls IF intervjuade jag ordföranden Stig Larsson och idrottsplatsansvarige Sten Olsson. I Levene/Skogslunds IF intervjuades Leif Carlsson från den projektgrupp som arbetar med idrottshallen samt Inge Johansson som sitter med i föreningens styrelse. Jag använde mig av ett semistrukturerat upplägg för intervjuerna, och lät samtalet styra mina frågor utifrån de teman jag hade (Kvale & Brinkmann 2009). På så vis kunde jag få ett bättre flyt, än om jag haft ett

strikt frågeformulär att följa. Detta öppnade för flera diskussioner angående föreningsliv och idrott, som jag senare haft nytta av i analysarbetet. För att få ytterligare flyt och kunna koncentrera mig på samtalet valde jag att spela in intervjuerna. Det insamlade materialet transkriberades sedan grovt.

Det empiriska materialet har kompletterats med material angående Fotbollförbundets arbetssätt och översikt över det arbete som hittills gjorts och slutförts inom programmet samt annan relevant forskning runt idrottens roll i samhället. Detta material har hämtats från bland annat rapporter, tidningsartiklar och internetsidor för att kunna få en så komplett bild av ämnet som möjligt. Under intervjuerna har jag också gjort mindre observationer av fältet, däribland av det ideella arbetet som pågår inom föreningarna. Under fältarbetet har jag stött på mycket trevliga och hjälpsamma människor som gärna berättat om den verksamhet de bedriver.

För att analysera mitt material har jag valt att kombinera etnografisk analys, och utvärderingsmetodik för att på ett djupare sätt få en bild över hur föreningarna själva upplevt att programmet fungerat. Genom att använda mig av ett etnografiskt arbetssätt har jag kommit närmare de föreningar jag undersökt i mitt fältarbete och därmed fått en större förståelse för deras verksamhet och vad Svenska Fotbollförbundets landsbygdsutvecklingsprogram har haft för betydelse.

Det är svårt för mig som utvärderare att veta om de resultat och effekter som uppstått är tack vare programmet eller om de kan antas ha uppkommit ändå. Då man inte vet vad som hade skett om programmet inte funnits är det svårt att slå fast att de resultat och effekter jag kan se är direkt kopplade till programmet, eftersom man kanske redan tidigare haft planer på liknande projekt eller startat arbetet tidigare. Det är således svårt att kontrollera för den kontrafaktiska skillnaden och isolera för andra förklaringsfaktorer som kan finnas till resultaten (Teorell & Svensson 2007:64).

Det som är svårt i en få falls studie är att tydligt markera om programmet haft betydelse och om det är förklaringen till de eventuella resultat och effekter man kan se. Det är alltså svårt att; veta och bedöma exakt vilken

roll programmet har haft. Denna studies styrka är dock att jag istället undersökt dessa frågor djupare, i de föreningar jag besökt.

Teoretiska perspektiv

Det finns olika syften som kan tänkas ligga bakom olika utvärderingar, de två vanligaste anledningarna till utvärderingar är: att man vill få ett underlag för hur ett program fungerat, så beslut kan fattas huruvida det skall fortsätta i samma form som tidigare, om det ska vidareutvecklas eller rentav läggas ned. Detta betecknas som en summativ utvärdering. Den andra sortens utvärdering söker att ge stöd till ett pågående program och på så vis hjälpa programmet framåt. Det kallas för en formativ utvärdering. Utöver dessa två vanligaste former av utvärderingar finns även prognostisk utvärdering där man i förväg försöker förutspå hur ett program kommer fungera och utvärdering av implementering där man försöker se om programmet genomförts som planerat (Jerkedal, 2005). Min studie kan sägas vara en kombination av både summativ och formativ utvärderingsform, med tanke på att mitt syfte dels är att söka svar på om Svenska Fotbollförbundets landsbygdsutvecklings program fungerat väl under perioden och hur det bör vidareutvecklas. Den kan dock även ses som formativ i det avseende att den söker att ge stöd och råd till det program som bedrivs idag.

Det finns egentligen ingen metod eller modell för varje utvärdering, utan det viktiga är att man som utvärderare känner till att det finns olika modeller och metoder för att själv kunna avgöra vilken eller vilka som är möjliga att använda. Den kombination av utvärderingsmodeller min studie grundar sig på är dels att söka attityder till programmet och att göra en målrelaterad utvärdering. Det innebär att jag vill få fram hur man ute i föreningarna uppfattat att programmet fungerat, men även att utvärdera det arbete som genomförts i förhållande till de mål som sattes upp från början (Jerkedal, 2005).

Något av det allra viktigaste i utvärderingar är att bedöma vilka resultat och effekter som programmet haft. Men hur man skiljer på innebörderna av resultat och effekt råder det förvirring över inom utvärderingslitteraturen. Det finns ingen universell formulering för innebörden av dessa begrepp. En

mindre urskiljning av begreppen beskriver Forss (2007) genom att om man slår upp dem i nationalencyklopedins ordbok är resultat något mer konkret eller abstrakt som uppkommer och fullbordas genom handlingar eller processer, vilket oftast kan mätas eller värderas, främst då i siffror. Effekter däremot uppkommer som resultat av inverkan från något, exempelvis ett program eller projekt som på ett påtagligt vis fortgått under en viss tid (Forss, 2007:46ff). Exempel på detta skulle kunna vara att bygget av idrottshallen i Levene är resultatet av projektet och effekten är en starkare sammanhållning inom föreningen.

I de föreningar jag besökt utförs mycket ideellt arbete för att verksamheten skall kunna bedrivas. Det krävs att man tillsammans kan organisera arbetet och lita på varandra i det avseende att alla gör det som man sagt sig göra. I sin diskussion av sådana företeelser har Robert D. Putnam (2001) pekat på hur förenings- och organisationslivet bygger upp förtroende och tillit mellan människor. Putnam kallar det som då uppstår för ett socialt kapital. Tack vare det förtroende och den tillit som byggs upp, underlättas samarbete genom att det finns ett förtroende sinsemellan till att även andra kommer att ställa upp och samarbeta. Det uppstår enligt Putnam en sammanhållande kraft inom föreningslivet som bygger upp tillit och ömsesidighet vilken tydliggörs i form av sociala normer i dessa samhällen. Dessa sociala normer ligger till grund för det samarbete som krävs inom såväl förenings- och organisationsliv, men utgör på en högre nivå även grunden för ett demokratiskt samhälle (Putnam 2001:8). Det sociala kapitalet är en viktig egenskap även på personnivå, vilket inte minst visar sig i att personer med högt socialt kapital även har bättre ekonomiska utsikter för framtiden i jämförelse med de som saknar socialt kapital. Forskningsrön säger också att människor med högt socialt kapital klarar svårigheter och sjukdomar bättre. I de samhällen där det finns en hög grad av socialt kapital kan man lättare stå emot hot utifrån, genom att mobilisera sig och sprida information mellan varandra (ibid 2001:304). Putnam menar även att ett starkt frivilligt organisations- och föreningsliv främjar en stark ekonomisk tillväxt, inte tvärtom som annars många säkert tänker sig (ibid 2001:8).

Att det finns ett högt socialt kapital i de föreningar jag besökt råder det ingen tvekan om utifrån etnologiskt perspektiv, när man ser till det arbete de tillsammans lägger ner i verksamheterna och de resultat det ger. Tidigare forskning visar att idrottsrörelsen har en förmåga att bygga ett starkt socialt kapital och därmed bidra till att medlemmarna i idrottsföreningar är villiga att lägga ner mycket ideellt arbete. Idrottsföreningarnas verksamhet bidrar således med att skapa förtroende mellan människor i samhället, vilket i förlängningen stärker demokratin och leder till en positiv utveckling (Braunerhielm, Andersson 2007).

Förekomsten av denna typ av förtroendebyggande verksamheter påverkar också människors syn på och inställning till framtiden. Synen på framtiden kan i grunden präglas av antingen tillförsikt och hopp eller av uppgivenhet och oro. Hopp och tro på framtiden har som få andra saker en socialt organiserande kraft och förmåga att hålla samman människor. Förtroendet för varandra och att man tillsammans hjälps åt blir starkare genom man ser till framtiden istället för att blicka bakåt (Frykman et al 2009).

Den gemenskap som finns inom dessa föreningar och bygder kan till viss del också sägas vara konstruerad på symbolisk väg, genom att man tillsammans inom föreningen är överens och har gemensamma symboler i form av klubbmärke och idrottsplats som uttrycker en tro på gemenskap (Cohen 1985). I de två föreningar jag besökt finns mängder med symboler för gemenskap. Idrottshallen i Levene kan ses som en viktig symbol för såväl framtidstro som förmågan att hjälpas åt. Dessa symboler ger enligt Cohen (1985) enande krafter och stärker sammanhållningen för samhället utåt. De visar vad man värdesätter inom samhället, men det betyder inte att symbolerna behöver betyda samma sak för alla. De olika symbolerna kan tillskrivas olika värden mellan individerna men skapar tillsammans meningsfullhet inför andra (Cohen 1985), exempelvis betyder inte idrottshallen samma sak för alla i Levene men utomstående kan se att den skapar mening på olika vis för de berörda. Således skapar dessa symboler inom föreningarna gemenskap, sammanhållning och gemensamma värden för medlemmarna. Detta kan härledas till ett högt socialt kapital inom föreningarna och andra inom bygden, eftersom de skapar förtroende och

tillit mellan medlemmarna och andra. Tillsammans kan man se att dessa gemensamma symboler och det sociala kapitalet bidrar till en stark gemenskap och tillit till varandra, vilket således underlättar allt det ideella arbete som krävs inom föreningarnas verksamhet.

Svenska Fotbollförbundets arbete med landsbygdsutveckling

Idrottsrörelsen är idag Sveriges i särklass största folkrörelse (Riksidrottsförbundet, 2012-03-24). Den omfattar ca 20 000 föreningar och har ca 3 miljoner medlemmar. Riksidrottsförbundet är företrädare för denna folkrörelse där 69 olika idrotter är anslutna. Den största idrotten som finns representerad är fotbollen.

Svenska Fotbollförbundet har idag ca 3300 föreningar med totalt över en miljon medlemmar anslutna till sig. Av fotbollförbundets alla föreningar finns många på landsbygden, där utgör de en allt större roll än enbart den rent sportsliga. Här spelar de en viktig roll för det sociala inom såväl enskilda byar som för hela bygder. Fotbollen utgör således en stark kraft för sammanhållning och gemenskap i vardagslivet på landsbygden. Det finns många goda exempel på sociala aktiviteter som fotbollsföreningar runt om i landet arrangerar i sina bygder, hit räknas allt från midsommarfirande och ungdomsträffar till matlagningskurser. Samarbete med andra lokala organisationer och föreningar är också vanligt, exempel på samarbetspartners är skolor, kommuner, PRO och hembygdsföreningar. När det gäller integrering av olika grupper i samhället och då främst ungdomar innehar fotbollsföreningarna också en viktig roll.

Svenska Fotbollförbundet har en uttalad vision som lyder ”En förening i varje by – fotboll för alla”. 2006 inledde Svenska Fotbollförbundet på riksnivå arbetet med att förverkliga denna vision genom att engagera sig inom landsbygdsutvecklingsområdet och bli en aktör inom det pågående landsbygdsprogrammet som sträcker sig över perioden 2007-2013. Landsbygdsprogrammet syftar till att utveckla landsbygden genom att erbjuda olika stöd och bidrag till företagande samt nya tjänster och varor (Jordbruksverket, 2012-05-31). För att ytterligare visa sin viljeinriktning är

man även medlem inom Hela Sverige ska leva, som är en organisation med uppgift att bland annat ge stöd och råd till lokala utvecklingsgrupper (Hela Sverige ska leva, 2012-05-31). Dessutom medverkar man i jordbruksverkets Leadernätverk för att knyta nya kontakter och samarbeten med andra aktörer inom landsbygdsområdet. Leader är en metod för landsbygdsutveckling, som används inom EU:s landsbygdsprogram (Samuelsson 2010).

Ett handlingsprogram har tagits fram för att öka möjligheterna till att alla ska kunna spela fotboll även på landsbygden. Syftet med programmet är även att stärka gemenskapen och sammanhållningen på landsbygden. De fotbollsföreningar som själva äger och driver sina anläggningar ingår i handlingsprogrammet eftersom de ofta utgör en viktig del av bygdens attraktionskraft. Genom att utveckla dessa och använda dem till mer än enbart fotboll, kan attraktionskraften för såväl fotbollsföreningen som landsbygden stärkas. Det övergripande målet är just att stärka attraktionskraften för såväl fotbollsföreningarna som landsbygden genom att stödja föreningarna och stärka deras möjligheter till att utveckla sin verksamhet. Samarbete med andra lokala organisationer och föreningar är också en del i arbetet (Fotbollens gemensamma informationssystem, 2012-03-20).

Landsbygdsfotbollen som bygdeutvecklare

Västergötlands Fotbollförbund (VFF) var det första distriktet som nappade på idén med utökat fokus på landsbygdsföreningarnas utveckling av arbetet utöver de rent sportsliga delarna. De gav sitt projekt namnet ”Landsbygdsfotbollen som bygdeutvecklare” när de startade arbetet 2007. Inom Västergötlands FF finns det ca 1085 fotbollslag med 16 300 aktiva spelare inom orter med mindre än 3000 invånare och tillsammans har de ca 23 250 medlemmar totalt inom dessa fotbollsföreningar (Fotbollen som bygdeutvecklare 2012). Grunden till att VFF valde att gå med var att det inom distriktet finns många klubbar på landsbygden. Betydelsen av fotbollsföreningarnas utveckling av verksamheten ger ett stort inslag av utveckling för hela bygden. Det uttalade syftet från Västergötlands Fotbollförbund var att:

- *Stärka landsbygdens attraktionskraft*
- *Arbeta långsiktigt med landsbygdsutveckling och landsbygdsfotboll*
- *Hitta framtidens tävlingsformer för landsbygdsfotbollen*
- *Ta fram en exempelsamling som skall inspirera till lokala initiativ*

Med målsättningen att:

- *Inrikta projektet mot föreningar med egna anläggningar*
- *Fokusera på 25% av 150 föreningar i orter med färre än 3 000 invånare. Ca 75% av dem ska medverka i projektet (ca 27 st)*
- *Skapa förutsättningar för nya företag och sysselsättning inom turism- och serviceområdet*
- *Skapa tävlingsformer i fotbollen som underlättar för landsbygdens föreningar att delta i seriespel och andra tävlingar (Fotbollen som bygdeutvecklare 2012:6)*

Varje år utser VFF årets landsbygdsförening som en del i projektet för att stimulera föreningarna i utvecklingsarbetet. Utmärkelsen tilldelas föreningar vars arbete omfattar både fotboll och utveckling av bygden. De som vinner utmärkelsen får 10 000 kr. Klubbar som erhållit utmärkelsen är som följer: Sollebrunns AIK 2008, Kinne-Vedums IF 2009, Axvalls IF 2010 och Södra Vings IF 2011. Genom ansökningar till länsstyrelsen inom ramen för EU:s landsbygdsprogram har pengar sökts för att finansiera projektet. Två ansökningar är gjorda, den första 2007 och den andra 2010. Totalt har ca 967 000kr beviljats av länsstyrelsen i projektstöd och VFF har själva bidragit med 325 000kr. Den totala projektkostnaden uppgår till 1 341 163kr (Fotbollen som bygdeutvecklare 2012).

Upplägg för projektet

VFF har anordnat 23 informationsträffar. De har varit inriktade mot föreningar, samarbetsorganisationer och kommuner. Dessa träffar har haft som uppgift att inspirera föreningar till att medverka i projektet, men även diskutera eventuella samarbetsformer med andra aktörer. En viktig del under dessa träffar har varit att informera om vilka stöd, utmärkelser och andra stimulansinsatser som finns tillgängliga för de som deltar i projektet. I

övrigt har information angående projektet funnits på VFF:s hemsida samt under vissa andra tillställningar som exempelvis landsbygdsmässan ”På landet” som hålls vid Axevalla travbana. Det har även gått ut information skriftligt till berörda föreningar.

De föreningar man valt att lägga störst fokus på i arbetet är de som äger och ansvarar för sina egna anläggningar. Att man valde just dessa motiverar man med att det främst är dessa föreningar som har problem att hålla verksamheten på en tillfredsställande nivå. Det grundar sig i att många av dessa föreningars budgetar går åt till investeringar, underhåll och drift av de egna anläggningarna. Under senare år har läget för dessa föreningar förvärrats än mer på grund av sämre ekonomi bland distriktets kommuner, vilket gjort att bidragen från kommunen inte längre täcker lika mycket av kostnaderna. Projektet har även inriktats mot tävlingssidan, för att kunna ge landsbygdsföreningarna större möjligheter till att delta i tävlingsfotbollen. Något som genomsyrat hela projektet är att försöka öka förståelsen för vilken betydelse ett starkt bygdeengagemang har. Detta grundas i att en ökad utveckling av bygden, samtidigt ökar både attraktionskraften för bygden men även möjligheterna till föreningarna att utveckla sin verksamhet.

VFF har valt att i sin strategi erbjuda föreningarna lokala utvecklingscheckar. På ett enkelt sätt kan föreningarna söka dessa utvecklingscheckar. Varför man valde just detta upplägg grundar sig på att man under projektet från förbundets sida upptäckte att föreningarna i många fall inte har tid eller kunskap till att ta fram och formulera det underlag som krävs för att göra bidragsansökningar av olika slag. Genom att då söka dessa utvecklingscheckar som under 2009 utgjordes av 15 000 kr och sedan från 2010 höjdes till 20 000 kr kan föreningarna få hjälp med exempelvis framtagande av ritningar, hjälp av utomstående konsulter eller annan experthjälp under den uppstartande fasen av olika projekt.

Axvalls IF

Sverige är för härligt på våren, regnet vräker ner och jag missar nästan avfarten som leder in till Axvall från väg 49 från Skara mot Skövde, jag

kommer till en rondell, hur var det han sa nu då. Skulle jag svänga vänster eller höger, jag inser efter att ha passerat både Axevalla travbana och Skara sommarland att jag valt fel väg. Så det var bara att vända och åka tillbaka. Regnet har lättat lite när jag sedan rullar in i byn, jag minns att jag skulle svänga till vänster andra vägen efter rondellen.

Jag kommer fram till en fyrvägs korsning, med Coop på min högra sida samt en bensinmack snett över gatan, när jag stannar i korsningen ser jag några fotbollsmål som står på en gräsyta på höger sida av den väg jag svänger in på. Perfekt tänker jag för mig själv, men där inne finns enbart en folkhögskola. Fel igen tänker jag, samtidigt som telefonen ringer och jag får förklarat att jag svängt in en väg för sent till vänster.

Jag åker tillbaka och svänger in på rätt väg, på vägens högra sida ser jag en gammaldags entré där det stort och tydligt på taket står Axevalla och på de stora svarta järngrindarna i gult står AIF 1923. Jag svänger höger in på vägen till parkeringen. Jag parkerar bilen och skyndar mig in genom grindarna på den väg som leder fram till klubblokalen. När jag småjoggar fram längs långsidan på den duktäckta fotbollsplanen, slås jag av de gamla militärbyggnader som ligger bakom klubblokalen och parkeringen. Jag kliver in i klubblokalen och ruskar av mig lite vatten. Där möts jag av föreningens glada och entusiastiska ordförande Stig Larsson, som hälsar mig varmt välkommen och bjuder på fika. (Observation från första mötet med Axvalls IF).

Axvall är en by inom Skara kommun i Västra Götaland. Byn ligger ca 8-9 km från Skara efter väg 49 mot Skövde. Det bor ungefär 800 personer i byn, där det bland annat finns mataffär, bensinmack, grundskola, folkhögskola och äldreboende. Det finns ett antal föreningar inom bygden, allt från PRO till skytteförening. Inom bygden finns ett etablerat samarbete mellan föreningarna. De kallar sig för Axpocket och är totalt 10 föreningar, varav Axvalls IF och Axvalla skytteförening är de mest aktiva. De anordnar tillsammans tre olika aktiviteter under året, tipspromenader, tomtevandring och Axvalladagen. Tipspromenaderna ansvarar varje förening för en gång varje år, de flesta sker under sommaren. Tomtevandringen anordnar man

tillsammans och de senaste åren har även skolan varit delaktiga. Under tomtevandringen tänds marschaller på en slinga runt byn, man dricker glögg, insuper julkänsla och barnen får chansen att ge sin önskelista direkt till tomten. Det största arrangemanget man har tillsammans är Axvalladagen, som är en mässa i miniformat där föreningarna presenterar och informerar om sin verksamhet. På Axvalladagen har även polis, brandkår och ambulans varit med och informerat om samhällsnyttiga saker samt ytterligare intressanta föreläsare av olika slag.

Axvalls IF är en förening med ett framstående arbete inte bara inom det sportsliga, man är även involverade i arbete som bidrar till utveckling för hela bygden. Totalt har man 500 medlemmar och den sportsliga delen innefattar 11 lag från fotbollsskolan för de allra minsta till A-lag för herrar. Rent fotbollsmässigt är det realistiska att inom klubben hålla sig i division 5 eller 6, men självklart vill man ta sig högre upp i seriesystemet om möjligheterna för det skulle dyka upp. Förhoppningarna finns där då man i dagsläget har ett framgångsrikt juniorlag, som förra säsongen stod som seriesegrare i division 3. Inom föreningen driver man själva den egna idrottsanläggningen Axevalla IP, med två fullstora gräsplaner samt en gräsplan på 100x100 meter som flitigt används av klubbens lag på juniorsidan. I anslutning till detta finns även klubblokal och en maskinhall där gräsklippare samt övriga maskiner förvaras. Klubblokalen inhyser allt som behövs, inkluderande kontor, cafeteria, omklädningsrum, domarrum, tvättstuga och en mindre styrketräningslokal.

Föreningen anordnar utöver fotbollen en rad olika aktiviteter för sina medlemmar, men utför även vissa samhällsnyttiga sysslor. Under våren och försäsongen anordnas träningsläger för gästande föreningar och cuper för juniorlag anordnas varje säsong. Utöver det sportsliga anordnar föreningen bland annat pubkvällar, matlagningskurser, berättarkvällar med inbjudna föreläsare och matcher på storbild för sina medlemmar. Föreningen sköter sedan några år tillbaka även gräsklippningen åt kommunen i byn. Detta sköts av ett gäng glada pensionärer, som när det inte är säsong för gräsklippning underhåller och renoverar idrottsplatsen där det behövs.

När de fick möjligheten att söka pengar från VFF i syfte att stärka attraktionskraften för såväl fotbollen, föreningen och bygden satte man sig ner och funderade över vad man kunde göra. De hade en vilja att kunna ta emot större grupper för träningsläger. Samtidigt samtalade man och skickade ut en förfrågan till övriga föreningar i byn över vad de önskade. Det resulterade i att man beslöt sig för att bygga ett allaktivitetshus, eftersom många av föreningarna hade lika uppfattning om vad som behövdes. Önsksningar som man fick fram var bland annat samlingslokal och gym, dessutom skall nämnas att det endast var en förening utöver Axvalls IF som hade en egen klubblokal. Ett allaktivitetshus skulle således uppfylla många av de önsksningar man fick in. I dagsläget är man i full gång med att samla in pengar för att finansiera bygget och lösa de sista frågetecknen med markfrågan. Det uppstod nämligen problem med marken där man planerade att bygga, planen är att bygga till allaktivitetshuset i den ena änden av Axvalls IF klubblokal. Problemet med det är att man då kommer in på försvarets mark, vilket kom att bli en segdragen process innan kommunen kunde köpa loss marken där utbyggnaden kommer att byggas. När så detta var löst visade det sig att i långtidskontrakten över mark som föreningen hade med folkhögskolan fanns det villkor för vad man fick göra med marken. I dessa villkor fanns det skrivet att de endast får använda marken till aktiviteter som är knutna till fotboll. Föreningen har skrivit ett brev till folkhögskolan och redogjort för den verksamhet man planerat att projektet kommer innebära och även öppnat för ett framtida samarbete. I det läget befinner sig projektet idag. Problem liknande det här är ofta förekommande när det gäller föreningsinitiativ. Det uppstår ofta problem med byråkratiska frågor, som har en förmåga att sätta käppar i hjulet för många projekt och ansöksningar för föreningar och organisationer, genom att det ofta innebär krångliga och långdragna processer. Från Axvalls IF räknar man dock med att detta skall kunna lösas och i framtiden gynna båda parter.

Levene/Skogslunds IF

Det regnar även idag när jag sitter i bilen på väg 187 från Vara mot Stora Levene. När jag närmar mig kan jag skönja ett större industriområde på höger sida av vägen och samhället till vänster. Jag svänger vänster och till

min stora lycka finns där en karta över samhället. Jag åker vidare och svänger in till en av idrottsplatserna som ligger i direkt anslutning till tätorten, där tre killar i 10-12 års ålder cyklar framför mig på vägen in. Ett perfekt läge för barn och ungdomar att enkelt ta sig till träning och match är min första tanke. Jag vänder och åker tillbaka, fortsätter över järnvägen som delar samhället, förbi en liten verkstad, en mataffär och ett äldreboende innan jag kommer fram till skolan. Där möts jag av en gammeldagsskola sammanlänkad med en superfräsch idrottshall. Det syns att arbetet fortfarande pågår, tänker jag för mig själv när jag parkerar bilen på skolans parkering framför den nya hallen. (Observation från min första möte med Levene/Skogslunds IF)

Stora Levene är en by som även den ligger i Västra Götaland, den tillhör Vara kommun och ligger ca 10km från Vara i riktning mot Lidköping. Inom bygden bor det ca 1500 personer. I byn finns skola, mataffär, äldreboende, företag inom olika branscher som VVS, gräv, bygg, el och måleri. Utöver det finns även ett församlingshem. Föreningar finns det dock färre av, fotbollsföreningen Levene/Skogslund IF är den enda föreningen på orten som sysslar med idrott. De närmaste idrottsföreningarna finns i Vara och Grästorp, där det bland annat förutom fotboll, även finns innebandy, ishockey och volleyboll.

Levene/Skogslunds IF är en fotbollsförening som sedan tidigare är en sammanslagning mellan Levene IF och Skogslunds IF. Föreningen har ca 350 medlemmar, det sportsliga utgörs av 12 lag från de allra minsta i fotbollsskolan till A-lag på såväl dam som herrsidan. Föreningen har två anläggningar, Åsavallen och Björkevi. Åsavallen ligger i direkt anslutning till byn inom gång och cykelavstånd för de som bor i kärnan av samhället. Här huserar de flesta av juniorlagen, mycket tack vare det centrala läget. Vid Åsavallen finns en fullstor 11-mannaplan och en 7-mannaplan samt lokaler med omklädningsrum och kiosk. Björkevi som är den andra anläggningen ligger några kilometer ut från byn, där finns tre 11-mannaplaner, fördelat på A, B och C-plan. Här spelar och tränar föreningens äldre juniorer och seniorer. I direkt anslutning till A-planen finns även klubbstugan, med alla de nödvändiga utrymmen som behövs inom verksamheten. Utöver detta är

man även delägare i Sparbankshallen i Vara, en inomhushall med konstgräs på 40x60 meter, där även fyra andra föreningar är delägare. Föreningens arbete är inriktat enbart mot fotbollen, de arrangerar inga andra aktiviteter utöver det som är kopplat till idrotten.

När kommunen skulle rusta upp skolan i Stora Levene för ungefär tre eller fyra år sedan väcktes idén från idrottsföreningen att samtidigt bygga ut den befintliga idrottshallen. Idrottshallen som var byggd på 60-talet var sliten, höll gamla mått på 10x16 meter och skulle ändå renoveras. Eftersom idrottsföreningen behövde bättre möjligheter till inomhusträning och samtidigt som många tyckte att det var lite "futtigt" att deras barn skulle ha gympa i samma gamla hall som de själva haft gympa i när de gick i skolan, beslutade man sig i föreningen att engagera sig i bygget av en ny idrottshall. En projektgrupp om ca 20 personer sattes samman. Gruppen inkluderade människor med olika bakgrunder från näringslivet, föreningslivet, hantverkare, företagare, skolan, ungdomar och pensionärer. De diskuterade saken med kommunen och sa att *"ge oss de pengar ni har tänkt satsa på renoveringen och lika mycket till, så ska ni få något som är värt fyra gånger så mycket"* förklarade Leif Carlsson (2012) som sitter med i gruppen. De fick de tre miljoner kommunen hade tänkt lägga från början, plus tre till och bygger nu en hall för ca 12 miljoner. Den nya hallen har fullstora mått och är godkänd för innebandy och handboll samt givetvis futsal, alltså inomhusfotboll där man spelar 5 mot 5. Läktare för ca 200-300 personer, omklädningsrum och andra förvaringsutrymmen för fotbollsföreningen, skolan samt utrustning för allmänheten. I nybyggnationen ingår även ombyggnation av de gamla omklädningsrummen till nya skolsalar och direkt förbindelse till resterande delen av skolan. Den gamla gympasalen byggs om till nya omklädningsrum och den yta man får ovanför omklädningsrummen, vet man än så länge inte vad man ska använda till.

Hallen är som sagt till största del finansierad av kommunen, men kommer att ägas och drivas av det arenabolag som startats. Arenabolaget ägs till största delen av Levene/Skogslunds IF, övriga aktieägare är företag, boende och andra intressenter, främst inom bygden. Totalt har aktier sålts för ungefär 850 000 kr fördelat på 240 aktieägare. Arenabolaget kommer att

sköta driften av hallen, vilket innebär att kommunen i framtiden inte kommer vara ansvariga för driften av hallen. Arbetet med byggandet av hallen har till stor del skett med ideella krafter, genom att man tagit tillvara på den kunskap och de resurser som finns inom föreningens kontaktnät och lokala företagare. Av de lokala företagare som varit delaktiga i arbetet kan gräv, vvs, bygg och målarföretag nämnas. Utöver det har vissa arbeten köpts in utifrån, exempelvis resning av grundstommen och utvändigt fasadarbete, samt andra arbeten som krävt specialistkompetens. Totalt räknar man med att ca 120 personer ideellt varit delaktiga i enbart byggandet av hallen. Idrottshallen i Levene och allaktivitetshuset i Axvall är två goda exempel på föreningsinitiativ där SvFF landsbygdsutvecklingsprogram bidragit på olika vis.

Utvärdering av programmet

Den färdiga uppsatsen och studien av dessa två föreningar kommer att utgöra en liten del av den fullständiga utvärderingen av Svenska Fotbollförbundets landsbygdsutvecklingsprogram för perioden 2006-2011. Den följande delen av uppsatsen kommer att utgå ifrån de frågor som SvFF ställt upp för utvärderingen, samt de underfrågor jag utvecklat. Dessa frågor har i vissa fall utvecklats för att uppmärksamma andra intressanta saker som kommit fram under studien. Jag kommer använda mig av de hjälpmedel i form av begrepp och metoder som jag tidigare redovisat, för att besvara och analysera dessa frågor samt för att slutligen kunna avgöra huruvida arbetet haft goda resultat och effekter eller ej.

Hur många föreningar har engagerats i projektet inom Västergötlands Fotbollförbund?

När projektet startade 2007 hade man på Västergötlands Fotbollförbund satt upp som mål att 25-27 föreningar skulle engageras i projektet. När man under 2011 summerade att 37 föreningar deltagit i projektet kunde man konstatera att man uppfyllt detta mål med råge. Totalt hade tre föreningar färdigställt projekt, 22 föreningar hade påbörjat arbetet med sina projekt och utöver detta hade man fått in intresse för att starta projekt från ytterligare 15 föreningar.

Inom projektet har man från VFF:s sida valt att satsa på utvecklingscheckar som från och med 2010 uppgår till 20 000 kr, tidigare var den 15 000 kr. Totalt har 40 föreningar ansökt om utvecklingscheckar, varav 27 fått dessa beviljade till en totalsumma av 455 000 kr (Fotbollen som bygdeutvecklare 2012). De två föreningar jag tittat närmare på har båda ansökt och beviljats bidrag för sin verksamhet från Västergötlands Fotbollförbund.

Det var ju inte pengarna som var det viktigaste, utan hedern

De båda föreningarna skiljer sig åt när man tittar till vilket skede i projektet man ansökt om utvecklingscheck. För Axvalls IF betydde informationen från SvFF och VFF vid starten av projektet att man satte sig ner och började fundera på hur man kunde utveckla verksamheten och dra nytta av de möjligheter som erbjöds. De skickade i samband med detta ut en förfrågan till övriga föreningar i byn om vad de hade för önskemål och utifrån det föddes idén på ett allaktivitetshus. På den idén ansökte man sedan om utvecklingscheck, avsedd för att komma igång med projektet och ta fram ritningar, kostnadsförslag samt liknande arbete som krävs i den inledande fasen av projektet. Pengar från VFF är inget man räknar med för finansiering av byggandet, utan de används som hjälp för att komma igång med projektet. Levene/Skogslunds IF däremot hade redan formulerat sin projekttid och kommit en bra bit på vägen med planeringsarbetet för sitt projekt när man kom i kontakt med VFF och gjorde sin ansökan. För dem har pengarna gått in i finansieringen och bygget av idrottshallen.

Utifrån dessa två föreningar kan man se att SvFF arbetar bidragit på två olika sätt. För Levene/Skogslunds IF innebar det framförallt ekonomiskt stöd till en redan påbörjad projekttid, vilket självklart är positivt. Något som är än mer positivt är att man kan se att Axvalls IF startat sitt projekt efter att man delgivit information och kommit i kontakt med VFF:s landbygdsutvecklingsprogram. Initiativet från VFF kan således sägas ligga bakom projektets födelse. Genom utvecklingschecken fick man möjligheten att driva sin projekttid till nästa steg, där man kunnat ta in hjälp med att göra ritningar och kalkylera för byggnadskostnader. Något som annars skulle bekostats från föreningens egen kassa. Det är inte säkert att det här

projektet överhuvudtaget hade sett dagens ljus om inte SvFF hade drivit det här arbetet. Detta ger en tydlig bild över att förbundets projekt fått ett gott utfall, med tanke på att det faktiskt lett till nya projekt. Dessutom kan man tänka sig att arbetet och det engagemang man visat från VFF:s sida innebär att föreningarna uppmuntrats till att fortsätta sitt arbete med redan kläckta idéer.

Axvalls IF har utöver utvecklingscheckarna mottagit priset för Årets landsbygdsförening under 2010 och därmed mottagit en prischeck på 10 000 kronor. Efter att de fått utmärkelsen årets landsbygdsförening fick de först vara med och berätta om sitt arbete på ett seminarium som VFF anordnat inom distriktet. Det ledde till att man sedan fick förfrågan att vara med och berätta om sin verksamhet på en storträff SvFF anordnade, där fler distrikt fanns representerade. Dessutom fanns länsstyrelsen, Hela Sverige ska leva och representanter för Leader närvarande. Efter att ha presenterat sin verksamhet på det här mötet fick man utmärkelsen Årets enhet av Hela Sverige ska leva för sitt jobb med att skapa aktiviteter som innebar utveckling för bygden. För utmärkelsen som årets enhet mottog de en prischeck på 4 000 kronor. Angående den här utmärkelsen säger Stig: *"Det var ju inte pengarna som var det viktigaste, utan hedern, då främst för vårt sätt att jobba och skapa aktiviteter och att de tyckte vi utvecklade bygden."* Detsamma säger han om utmärkelsen för årets landsbygdsförening, självklart är ju pengarna välkomna och ett bevis på att det man gör uppskattas. För Axvalls IF fick utmärkelsen dock större effekter när det gällde kontakten och relationen till kommunen. Dessa utmärkelser kan således sägas haft ett större symboliskt värde än ekonomiskt. Ekonomiskt innebar inte utmärkelserna någon större skillnad, men symboliskt inom föreningen hade utmärkelserna en större betydelse. De gav prov på att det arbete man bedriver uppskattas och är något att vara stolt över, således inspireras man även till fortsatt arbete. Det innebär också att förtroendet och tilliten till varandra ökar, när man får ett kvitto på att det arbete man tillsammans utför uppskattas även av utomstående. Då byggs det sociala kapitalet upp genom att man tillsammans kan stoltsera med det arbete som genomförts (Putnam, 2001). Utom föreningen kunde man som sagt också

skönja att utmärkelserna hade ett symboliskt värde, framförallt i kommunens ögon. Det visar att man utifrån sett är enade och att man har en stark sammanhållning inom föreningen (Cohen, 1985), för annars hade inte det arbete som ligger till grund för utmärkelserna varit möjligt.

Axvalls IF är den enda fotbollsföreningen i kommunen som själv driver sin egen anläggning. I 10 års tid hade man fört diskussioner med kommunen angående den ersättning man fick för att själva driva anläggningen. Föreningen ansåg att ersättningen man fick var alldeles för låg för allt det arbete man lade ner och det arbete som kommunen klarade sig undan. De försökte på olika vis, bland annat genom att uppvakta kommunstyrelse och bjuda ut kultur och fritidsnämnd, men inget hände. De fick efter tidens gång lite bättre medhåll från kommunen, men inget ändrades. Stig säger under vår diskussion angående detta framsteg att: *"Då kändes det lite bättre, sen när vi vart årets landsbygdsförening. Du vet det ger en effekt en sådan här grej, så kommun vart ungefär som att vi kan ju inte vara bängen mot en förening som är så framåt."* Efter det tog man ut ledande personer inom kultur och fritidsnämnden för att än en gång diskutera det här. Till det här tillfället hade man även tagit dit kanslichefen från VFF i Skövde för att lägga in några goda ord för föreningens sida. Det samtalet ledde i slutändan till att avtalet med kommunen skrevs om och enligt Stig vart det mycket bättre.

Stig fortsätter diskussionen angående de låga ersättningarna till föreningar som driver sina egna anläggningar med att säga: *"Så är det i hela Sverige, men det måste bli mer rättvis fördelning, för alla kommuner strävar ju efter att föreningarna ska ta över själva."* Detta är dock ett problem som förekommer på många håll och en av anledningarna till att man inom Västergötlands Fotbollförbund valt att satsa just på de föreningar som driver egna anläggningar. Det är kul att i det här fallet se att det löste sig på ett bra sätt. Just här kan man tydligt se att VFF:s arbete till stor del ligger till grund för att man i Axvalls IF kunde lösa frågan angående ersättning med kommunen. VFF:s upplägg, i det här fallet med priset för årets landsbygdsförening hjälpte föreningen att öppna ögonen på kommunen att man faktiskt bedriver väldigt bra arbete såväl rent idrottsligt som utvecklande för bygden. Att kanslichefen för Västergötlands

Fotbollförbund dessutom medverkade och la in några goda ord till kommunen vid en av träffarna visar också på att engagemanget från VFF:s sida verkligen har hjälpt föreningen. Att det löste sig med kommunen säger Stig, var: *"Också mycket tack vare fotbollförbundet, de gav oss tyngd till argumenten."* Genom hjälpen från VFF kunde man helt enkelt visa att det inte bara är de själva som tycker att ersättningen är för låg, utan här kunde man även visa att man från VFF:s sida ser detta som ett problem. Axvalls IF:s framgångsrika arbete och hjälp från VFF kan således sägas ligga bakom en lång rad positiva händelser för föreningen.

Självklart kan inte alla föreningar få de utmärkelser Axvalls IF fått och de möjligheter som öppnats tack vare detta. Det kan dock ses som en inspiration för såväl andra föreningar som förbund att man tillsammans får ytterligare kraft till de frågor man arbetar för, som i det här fallet med ersättning från kommunen. En kraft som kan användas även inom många andra områden och frågor, exempelvis vid ansökningar om bidrag eller liknande kan förbundet backa upp och ge ytterligare en dimension över vad det skulle innebära både sportsligt som bygdeutvecklingsmässigt om man fick ansökan godkänd. Vänder man på det hela kan säkerligen föreningarna hjälpa förbundet med deras arbete i vissa frågor genom att ge sin bild av olika frågor och situationer. Genom att tillsammans hjälpas åt kan båda dessutom gå starkare ifrån dessa frågor. Det finns helt enkelt mycket att vinna för både förbunden som föreningarna genom att hjälpas åt.

De har stöttat oss fantastiskt bra

Kommunikation är en viktig del när olika aktörer arbetar tillsammans. Hur har den upplevts från föreningarnas sida? Kommunikationen mellan föreningarna och Västergötlands Fotbollförbund har man från båda föreningarna enbart positiva saker att säga om. Föreningarna är väldigt nöjda med den hjälp och det stöd som VFF bidragit med under såväl ansökningsprocessen för utvecklingscheckarna som med information och hjälp gällande vilka andra möjligheter som finns att söka pengar från. Stig Larsson i Axvalls IF säger så här när jag frågar honom, om han har upplevt några problem eller svårigheter med VFF under arbetet med projektet. Han svarar mig: *"Det tycker jag inte, de har stöttat oss fantastiskt bra faktiskt."*

Pushat oss och vart med när alla föreningarna samlats vid något tillfälle och berättat och förklarat vilka möjligheter det fanns att söka, vad som krävdes och så vidare..... Jag måste säga att jag bara har positiva saker från förbundets sida.” Axvalls IF har också haft mycket nytta av att genom VFF fått varit med på andra träffar där fler förbund och andra organisationer deltagit och berättat om sin verksamhet. Där har de lyckats knyta mycket nya kontakter, bland annat kom man i kontakt med ”Hela Sverige ska leva” och blev senare utsedda av dessa till årets enhet. Dessutom kom de i kontakt med Benny Jansson som är sakkunnig för landsbygdsfrågor på regeringskansliet. Han visade på intresse för projektet och menade på att det var banbrytande.

Ansökningar av olika slag brukar ofta innebära mycket pappersarbete vilket vi diskuterade i båda föreningarna, men angående ansökningschecken till VFF säger Leif Carlsson i Levene/Skogslunds IF att: *”... den ansökan den var förhållandevis enkel, den ska man inte klaga på alls”*. Han fortsatte senare angående kontakten med VFF att: *”...vi kunde skicka och ringa och prata är det ok så här eller ska vi göra på annat sätt, då har vi fått svar på det och sen har vi eventuellt ändrat på någonting eller kompletterat.”* Kommunikationen kan således enbart konstateras ha fungerat väl under projektet. Föreningarna är nöjda med den hjälp man fått och det har inte varit några problem att diskutera frågetecken som dykt upp angående varken ansökningar eller idéer för hur projekten bör drivas vidare. De har kunnat diskutera med de ansvariga på VFF och känt att de varit intresserade och engagerade i projekten. Det är nog viktigt tror jag att förbundets höga engagemang finns där, det ger föreningarna krafter att fortsätta sitt arbete och ger bekräftelse på att det arbete man utför värdesätts. Det bygger upp tillit och förtroende till förbundet, vilket visar att socialt kapital finns och hela tiden byggs upp, genom att förbundet är intresserade och engagerade inom arbetet med dessa frågor. Vilket möjliggör och framförallt tydliggör vikten av ett högt socialt kapital såväl bland föreningarna, men även inom förbundet (Putnam 2001). Utan tillit och förtroende till förbundet samt att förbundet visat stort engagemang för projekten, hade nog inte projekten varit lika framgångsrika.

Genom att kommunikationen varit väldigt bra mellan föreningarna och VFF, har föreningarna fått stöd och bekräftelse på att det arbete man utför uppskattas. Stödet och bekräftelsen på att arbetet man utför faktiskt uppskattas, kan nog enligt mig för många föreningar säkert vara viktigare än de pengar man kan ansöka om från förbundet. Självklart är pengarna viktiga, men det är egentligen inga stora summor om man ser till hela dessa föreningars verksamhet. Det är svårt att säga vad som egentligen varit viktigast pengarna eller uppskattningen och bekräftelsen. Stödet och bekräftelsen på att det arbete man utför uppskattas kan ses som en symbol för gemenskapen och samarbetet (Cohen 1985), samtidigt som det även bygger upp förtroendet och tilliten mellan medlemmarna inom föreningen (Putnam 2001). Det bidrar till att man kan fortsätta med sitt arbete och utåt visa upp en enad gemenskap, vilket skulle kunna innebära att det även blir lättare att involvera och engagera fler i verksamheten. Pengarna däremot underlättar för start eller finansiering av de projekt man startat och är även de viktiga, men på ett annat sätt. Vilken av dessa delar som är viktigast är omöjligt att säga då pengarna egentligen kan ses som ett resultat av fotbollförbundets program, samtidigt som det symboliska värdet och ett stärkt socialt kapital kan ses som en effekt.

Pionjärer i Sverige

Samarbete mellan fotbollsföreningarna och andra föreningar eller organisationer i närområdet har också varit ett viktigt område i arbetet, att försöka etablera eller stärka detta samarbete finns med som ett mål från SvFF på riks nivå. Kan man då se att samarbetet förstärkts under projektperioden? Tittar man närmare på samarbetet med övriga föreningar och aktörer kan vi se att båda föreningarna utvecklat och stärkt detta. Levene/Skogslunds IF har framförallt utvecklat sitt samarbete med kommun och skola. Genom att bygga idrottshallen i direkt anslutning till skolan och sedan tecknat ett långtidskontrakt, som sträcker sig ungefär 20 år framåt har man säkrat samarbete med skolan en lång tid. Dessutom kan man tänka sig att relationen till kommunen har förstärkts tack vare det faktum att man nu tar över driften av den nya idrottshallen från kommunen. I framtiden när hallen är klar har man förhoppningar att kunna utöka samarbetet med andra

föreningar som är intresserade att hyra in sig i hallen för träningar och matcher. Här ser man möjligheter till att föreningar även inom andra idrotter kan hyra hallen.

Axvalls IF har sedan ca sju år tillbaka haft ett etablerat samarbete med andra föreningar och organisationer i Axvall under namnet Axplocket. Genom projektet med ett allaktivitetshus har samarbetet mellan föreningarna ökat eftersom man tillsammans har diskuterat och utbytt idéer över eventuella projekt som skulle vara intressanta för alla. När projektet är klart kan man förvänta sig att detta samarbete kommer att utvecklas ytterligare, genom exempelvis nya gemensamma arrangemang. Ett nytt samarbete man hoppas kunna driva igenom när man är klara med bygget och därmed kan ta emot större grupper för såväl träningsläger som cuper är med folkhögskolan. Här finns idéer om att kunna erbjuda en högre standard på boendet för deltagare som efterfrågar detta, genom samarbete med folkhögskolan och således utnyttja deras lokaler.

Samarbetet i Axvall kan ses som ett gott exempel och ett föredöme för andra byar att ta efter. Vilket inte minst kan refereras till det faktum att Benny Jansson sakkunnig på landsbygdsfrågor vid regeringskansliet sagt till Stig vid ett möte, vid diskussioner angående allaktivitetshuset att: *"Det här ska du veta följer jag med väldigt stort intresse, kan ni förverkliga det här så blir ni pionjärer i Sverige. Det är så här vi kommer att få jobba framöver, för varje förening kommer inte att själv kunna lösa det här med egen klubblokal"*. Allaktivitetshus, eller gemensamma föreningslokaler kan mycket väl vara en lösning i framtiden. I takt med att det blir allt dyrare och svårare för föreningarna på landsbygden att driva sin verksamhet och underhålla klubblokaler samt de anläggningar man har, kan en lösning vara att tillsammans äga och driva en samlingslokal. Då kan man tillsammans ha en receptionist och teknisk utrustning att dela kostnader för. För hur som helst så är det ju inte nödvändigt att flera föreningar på samma ort kämpar med att driva sina egna föreningslokaler. Med ett gott samarbete bör det inte vara svårt att tillsammans sköta och utnyttja de lokaler som finns. Idrottsföreningar använder dessutom inte sina samlingslokaler särskilt ofta då deras verksamhet oftast är förlagd till idrottsplatsen, där de idrottsliga

delarna av verksamheten sköts. Att samsas med andra föreningar i en samlingslokal eller klubbstuga vid de tillfällen man använder dem lokalerna bör inte vara något problem. Att tillsammans driva en klubblokal på det här viset skulle självklart spara in massor med pengar i uppvärmningskostnader och underhåll bland annat. Detta är helt klart ett intressant koncept för framtiden och något att inspirera andra föreningar med. Att det dessutom lovordas från den sakkunnige i regeringskansliet på landsbygdsfrågor ger en än större tyngd till utvecklingspotentialen det innebär. För att ett sådant samarbete skall kunna fungera krävs dock att det finns ett högt socialt kapital bland de inblandade föreningarna, inte bara inom föreningarna utan även att tillit och förtroende till varandra byggs upp mellan föreningarna. Det krävs att man kan lita på att alla gör som man sagt och att ingen utnyttjar situationen till sin egen fördel (Putnam 2001). Lyckas man med det, finns det nog som sagt mycket för landsbygdsföreningarna att vinna på detta.

Många som är involverade i idrottsföreningar känner nog igen sig i den rivalitet som finns mellan föreningar. I Axvalls IF däremot delar man gärna med sig till andra hur man organiserar sin verksamhet, bland annat har man bjudit in andra landsbygdsföreningar till styrelsemöten och själva medverkat på deras styrelsemöten, genom detta har man exempelvis lärt sig grundläggande hur och vilka bidrag man kan söka för sin verksamhet. Stig sa angående detta att det var: *"Väldigt enkla grejer man delade med varandra*. Han fortsatte senare med att säga: *"Man behöver inte vara rädd, för kan det bidra med något till andra föreningar så är ju det bara kul"*. Det finns nog mycket att hämta i detta tror jag, genom mer samarbete mellan föreningarna och utbyte av idéer angående organisations frågor finns mycket att vinna. Hur det än är så är vi alla bra på olika saker, vissa föreningar kanske har ett bra upplägg för en sak, medans andra har ett bättre upplägg inom någon annan del av verksamheten. Att då utbyta dessa erfarenheter blir något av en "win win" situation för båda. Detta är helt klart något andra föreningar också bör ta till sig att man inte har något att förlora, utan egentligen bara att vinna. För att försöka göra detta samarbete bredare och mer vanligt borde SvFF försöka driva dessa tankar vidare.

Nya spännande arrangemang

Kan man då förvänta sig att dessa projekt kommer höja attraktionskraften för såväl föreningarna som de bygder där de är aktiva? Att attraktionskraften höjs inom båda dessa bygder är något som inte går att förneka, ett allaktivitetshus förstärker möjligheterna för ett utökat föreningsliv med nya spännande arrangemang i Axvall, och i stora Levene ger den nya idrottshallen inte bara en säkerhet för att behålla skolan, den ger också möjligheter till spontanidrott och nya arrangemang för fotbollsföreningen.

Axvalls IF planerar att kunna utöka många av sina arrangemang med det tillbyggda allaktivitetshuset. De träningsläger de har idag räknar man med att kunna utöka för att ta emot fler gäster. Det samma gäller för att kunna anordna större cuper. Med närheten till Skara sommarland finns goda förutsättningar för att kunna erbjuda mer än enbart fotboll. Det största arrangemanget för föreningen under året är då man medverkar med ca 90 personer på Axevalla travbanas Stochampionat, som årligen besöks av ca 30 000 besökare. Under Stochampionatet finns med det nya allaktivitetshuset möjligheter till att utvidga den camping man redan nu erbjuder. Genom de nya lokalerna kan man erbjuda plats för fler, men även bättre möjligheter för matlagning, dusch och så vidare till besökarna. Utökas alla dessa arrangemang kommer det således att krävas fler människor som är med och arbetar, här finns nya möjligheter för ett utökat samarbete med andra föreningar inom bygden. Detta skulle bidra till att höja attraktionskraften för såväl bygden som föreningen om ett ännu starkare samarbete och sammanhållning kan uppvisas utåt.

Stora Levene kommer som by och bygd kunna dra stor nytta av den nya idrottshallen eftersom den utgör en säkerhet för att behålla skolan då ett långtidskontrakt finns upprättat. Skolan utgör en viktig del i samhället för de som bor där och är en viktig faktor för att locka nya människor att flytta till samhället. Den nya idrottshallen innebär även att möjligheterna för spontanidrott kommer att bli bättre då målet är att installera ett system där man enkelt kan gå in via internet och söka efter lediga tider som enkelt kan bokas direkt via datorn. Att den nya idrottshallen dessutom ger möjlighet till att utöva många fler idrotter än vad den gamla hallen klarade av höjer även

värdet för invånarna. I den nya hallen kan man till exempel spela tennis, badminton, innebandy, handboll och självklart futsal på fullstora planer med tillgång till det nödvändiga material som krävs. Detta medför att attraktionskraften för bygden kommer att stärkas för människor utifrån. För Levene/Skogslunds IF kommer självklart den nya hallen innebära ett lyft för den rent sportsliga delen, bland annat kommer de egna lagen få bättre förutsättningar för inomhusträning under främst vinterhalvåret. Det innebär även att det kan bli lättare att locka till sig spelare till klubben från annat håll, då förutsättningarna förbättras. Utöver de rent idrottsliga delarna kommer självklart nya möjligheter gällande cuper och träningsläger att öppnas. Genom att kunna erbjuda en toppenfräsch inomhushall med godkända mått för futsal och flera andra inomhussporter, i direkt anslutning till skolan med de faciliteter som finns där kan cuper och träningsläger med all den service som krävs anordnas. Vilket eventuellt skulle kunna öppna för ett framtida samarbete med andra föreningar och organisationer. Detta innebär att attraktionskraften för föreningen kommer att höjas på olika nivåer, både de idrottsliga men det öppnar även möjligheter för nya verksamheter.

Något som ytterligare kan komma att höja attraktionskraften för båda dessa bygder är att de som söker en ny ort att bosätta sig på, kan se att det finns hopp och tro på framtiden inom dessa bygder. Det syns att man ser framåt och inte ser till vad gårdagen hade att erbjuda inom dessa föreningar. Det finns inte mycket jag stött på under mina möten med personer från föreningarna som blickar bakåt i tiden. Det enda jag fått berättat för mig om tiden som varit är det faktum att Levene/Skogslunds IF ena anläggning kommer från klubbens gamla storhetstid, då man låg längre upp i seriesystemet. Detta ser man i dagsläget som ett problem eftersom den anläggningen börjar bli sliten och i behov av upprustning, men de gör inga utspel över att det skulle varit bättre förr. Istället influeras jag enbart av tankar och satsningar på framtiden. Att man har denna tro på framtiden kan mycket väl vara en av anledningarna till att så många människor ställt upp och tillsammans arbetat för den nya idrottshallen. Inom tidigare forskning finns det skrivet att få andra saker har sådan socialt organiserande kraft och

förmåga att hålla samman människor som tro och hopp (Frykman et al, 2009). Det kan mycket väl vara en förklaring till det faktum att man inom båda dessa föreningar har en förmåga att engagera så många människor i sin verksamhet. Idrottshallen och allaktivitetshuset blir således symboler för denna drivkraft och tro på framtiden som finns inom föreningarna. Det gör således att utomstående kan se att man i de här samhällena satsar mot framtiden. De blir även symboler för gemenskap att man tillsammans kan skapa bättre förutsättningar för framtiden och tillsammans stå emot hot från utsidan, såsom nedläggning av skolan och affärer genom att mobilisera de krafter och kunskaper man besitter (Cohen, 1985).

De första 7,5 miljonerna gick lätt

Det är självklart inte gratis att driva och genomföra dessa projekt, så hur har man egentligen finansierat eller tänkt finansiera dessa projekt och vilken roll har Leader haft? Leader är en metod för landsbygdsutveckling och som jag tidigare nämnt används inom EU:s landsbygdsprogram. Leader har ännu inte kommit in i något av projekten, men det är ansökningar på väg från båda föreningarna. De har dock en väldigt skild strategi för vad deras ansökan till Leader handlar om. Axvalls IF ansöker om pengar till att finansiera byggandet av sitt allaktivitetshus. De har alltså för avsikt att lägga in Leader pengarna i finansieringen av byggprocessen. I dagsläget håller de på med att kalkylera hur stor den totala kostnaden för projektet kan tänkas bli. Jag kunde dock inte få några siffror på detta eftersom det inte var fastställt då jag gjorde mitt fältarbete. Axvalls IF har för att vara en så liten förening en väldigt god föreningskassa, men Stig säger själv under vårt samtal att målet är att lösa den ekonomiska biten så långt som möjligt utan att ta allt för mycket från den egna kassan, även om den förvisso är god. De kommer att lägga in mycket ideellt arbete i gengäld. Finansieringen för projektet ska sökas främst från tre olika håll, kanske ytterligare någon till men det är ännu oklart. De tre man främst ska söka från är Leader, Sparbanksstiftelsen och den Allmänna Arvsfonden. Sparbanksstiftelsen har i ett tidigt skede visat intresse för projektet efter att föreningen gjorde en koll huruvida det ens var möjligt att söka från dem. De har till och med ringt och påpekat att de ännu inte fått någon ansökan, vilket enbart kan tolkas som ett

tecken på att de är intresserade. Allmänna Arvsfonden verkar också vara ett alternativ där de kan få pengar ifrån, de har dock gjort om sina regler för vad man beviljar för ansökningar. Allaktivitetshus bör dock passa in även i de nya reglerna. Stig tror också att man har en stor chans att få pengar ifrån Leader, om man ser till de möjligheter projektet skapar i samhället. Dessutom har man sedan tidigare träffat representanter från Leader området då de var med på fotbollförbundets seminarium och informerade om sin verksamhet. Utöver dessa tre aktörer kommer eventuellt pengar att sökas från SISU (Idrottsrörelsens Studieförbund) och SvFF, men det är inga pengar man räknar att kunna bekosta byggandet med.

Levene/Skogslunds IF har däremot för avsikt att ansöka om Leader pengar för att kunna anställa en projektledare på 2 år för att få igång ett bra samarbete mellan arenabolaget, fotbollsföreningen och andra intressanta aktörer. Tanken med detta är att man ska kunna involvera många olika aktörer för att starta nya aktiviteter och arrangemang. Bidrag från Leader kommer därmed inte på något vis vara med och finansiera byggandet av hallen, utan kommer finansiera den inledande fasen av driften. De som hittills varit med och finansierat hallen är Vara kommun som investerat sex miljoner, sparbanksstiftelsen har man fått 1,2 miljoner kronor från, jordbruksverket har bidragit med 100 000 kronor. De räknar med att det ideella arbetet under byggandet är värt ca 1,5 miljoner kronor, 850 000 kronor har man sålt aktier för i arenabolaget och sedan har de mottagit utvecklingscheckar och pengar från idrottslyftet på 50 000 kronor via VFF. Utöver dessa bidrag behöver man få in lite mer pengar, ansökningar till Gustaf Adolfs fond samt till den lokala jubileumsstiftelsen väntar man fortfarande svar på. Utöver detta finns även ett banklån på 1,5 miljoner kronor från sparbanken, där kommunen har gått in som borgenär. De har man för avsikt att använda ungefär 1 miljon av. Den beräknade totalkostnaden för hela projektet är 12 miljoner.

Beslutet att göra ett arenabolag och sälja aktier motiverades med tron att det skulle bli svårt att få in lika mycket pengar från sponsorer. Ett av skälen till detta var att de inte har något stort företag som skulle kunna sponsra med någon större summa. I Västergötland byggdes en hall i liknande format av

en annan förening, där man på orten hade ett stort företag som kunde investera en större summa för bland annat namnet på hallen. I Levene/Skogslunds IF valde man istället att göra ett arenabolag där vem som helst fick köpa aktier. Leif Carlsson säger så här angående försäljningen av aktier: *"Vi har sålt aktier för beroende lite på hur man räknar, men jag vill säga att vi har sålt aktier för 850 000:- och då är det 240 olika aktieägare och med det vill vi säga att det är många som har köpt och de gör det ju inte för att tjäna pengar i framtiden utan de gör ju det av ideellt syfte"*. Han fortsätter senare med att förklara att det är allt från medlemmar i föreningen, företag och andra boende i bygden utan intresse för fotboll som köpt aktier. De har från arenabolaget försökt marknadsföra detta som en investering för alla boende på orten genom att det bland annat säkrar priset på villorna, samt att det är en liten försäkring för att skolan och annan service kommer finnas kvar. Hur många aktier de olika aktieägarna köpt skiljer väldigt mycket åt. Fotbollsföreningen är majoritetsägare i arenabolaget och kommer därmed att styra det.

Genom att man istället för att sälja sponsorplatser valde att sälja aktier så får hallen ett mycket fräschare intryck, då man slipper reklamskyltar såväl invändigt som utvändigt av hallen. Leif flikar även in i diskussionen runt sponsorer att man slipper eventuella problem med vilka som får bäst exponering och plats i hallen. Det sparas nog en hel del arbete för föreningen genom att man löst det på det här viset istället. Annars skulle det antagligen behövts mer arbete för att få ihop de 850 000 kronor som aktierna inbringat. Det är som Leif och Inge sa att det hade nog krävts ett större företag med viljan att investera en större summa för att sponsorupplägget skulle ha inbringat mer. Det faktum att aktier har sålts till 240 olika ägare är intressant och visar att man inom bygden är villiga att ställa upp och satsa inför framtiden. Det kan nog också innebära att många får en annan relation till hallen genom att man faktiskt varit med och bidragit till att den byggts, även om man enbart köpt en aktie. I förlängningen hjälper byggandet av hallen till med att förstärka sammanhållningen i byn och visar på att man tillsammans är villiga att mobilisera sig för att möta framtiden. Detta kan nog medföra att man inom

samhället tillsammans kan stoltsera med att man lyckats genomföra ett så stort projekt och på så vis göra att sammanhållningen och engagemanget stärks ytterligare.

Det har gått så förbaskat bra

Det har ju som studien hittills visat gått väldigt bra för dessa föreningar med sina projekt, men har de inte stött på några problem på vägen? De har båda haft en bra process utan några egentliga problem av högre grad. Det har självklart förekommit vissa hinder på vägen som gjort att projekten dragit ut på tiden, men inga större bekymmer egentligen. För Axvalls IF har vissa problem med den mark där allaktivitetshuset ska byggas vållat problem, eftersom den marken tillhörde Fortifikationsverket. Dessutom fanns det skrivet i det långtidskontrakt man hade på marken med folkhögskolan som ligger alldeles intill idrottsplatsen att inga andra aktiviteter än de kopplade till fotboll får ske, eftersom det kunde konkurrera med folkhögskolans verksamhet. I övrigt har projektet flutit på bra än så länge. Det är dock värt att poängtera att det är viktigt att titta upp alla papper och gamla kontrakt som finns skrivna när man skall bygga nya hus eller utveckla verksamheten i nya riktningar, för att som i det här fallet inte stöta problem i ett senare skede.

Leif Carlsson i Levene/Skogslunds IF säger angående frågan om man haft några problem under projektet att: *"Det har gått så förbaskat bra, så det är faktiskt inte lätt att hitta"*. Efter att ha funderat ett tag nämner Inge de problem man hade med det byggnadstekniska på grund av dåligt väder under den inledande perioden av byggnationen. Leif fyller sedan på med ett problem man upptäckt nu efter jul, de har hela tiden varit så fokuserade på arbetet med att faktiskt bygga hallen att de inte riktigt planerat för hur den ska drivas när den är färdigbyggd. De pratade mycket om färger, golv och fönster, utan att riktigt planera nästa fas. Det blir lätt så förklarar han, hur vi skulle organisera uthyrning, städning och sådana praktiska saker hamnade i skymundan för själva byggplanerna. Inte för att det utgör något allvarligt problem, men det är nog lätt säger Leif att det blir så att man inte tänker vidare på nästa fas direkt. Hur som helst kan det helt klart vara något för andra att tänka på avslutar han diskussionen med att säga. Att det gått så lätt

för dem att få pengar från kommunen för att bygga hallen förklaras delvis av det faktum att den ligger i direkt anslutning till skolan och att den ändå skulle renoveras samtidigt. Att kommunen gick med så enkelt tror de också kan förklaras av att en annan förening tidigare stridit med kommunen för att bygga en ny idrottshall. Därmed tror man att de sett de positiva följderna det innebär och således var mer villiga att släppa till pengar till en ny byggnation än vad de annars hade kunnat vara.

Hur fick de till det

Hur fick de till det i de här föreningarna? Då jag diskuterade detta fick jag i stort sett samma svar från båda föreningarna, engagemang. Det krävs engagemang och att människor är villiga att ställa upp med framförallt ideellt arbete. Det krävs mycket ideellt arbete för att projekt som de här ska kunna förverkligas. I Levene/Skogslunds IF har man från början varit en projektgrupp om ca 20 personer som arbetat med projektet i ca 1-1,5 år innan byggnationen av hallen tog vid. Det var i den första fasen av arbetet, sedan behövdes det självklart ännu fler som var villiga att ställa upp då byggnationen av hallen inleddes. Totalt har ca 120 personer varit involverade i bygget av hallen. I Axvall har man än så länge inte kommit igång med byggnationen av sitt allaktivitetshus, men även här går tongångarna runt vikten av ett högt engagemang från medlemmar och utomstående. Att det finns ett stort engagemang inom föreningen går inte att förneka då man tittar till det faktum att, utöver pensionärsgruppen så sysselsätter man medlemmar och övriga inom flera olika arrangemang. Där stochampionatet är största arrangemanget och därmed kräver mest arbetskraft, ca 90 personer. Utav dessa 90 utgörs nästan hälften av personer som inte har någon anknytning till fotbollen. Utan de gör det enligt Stig för att fotbollsklubbens verksamhet medför goda saker till samhället. Engagemanget inom fotbollen, men även för övriga samhället finns det fler exempel på från Axvalls IF, exempelvis för några år sedan så drogs julgranen i Axvall in av kommunen. Då kom man i föreningen överens om att ordna en julgran. Självklart skulle det ju finnas en julgran i byns centrum som det alltid gjort. Föreningen fixade detta, och året därpå när det närmade sig jul ringde en boende i byn till föreningen och sa att han hade en stor och

fin gran på sin tomt som hade blivit för stor. Han tyckte att föreningen kunde ta ner den och använda som julgran, vilket de självklart nappade på. Vid det här tillfället kontaktades även lokaltidningen, som senare var med när granen först sågades ner och sedan sattes upp i byns kärna. På så vis fick man god publicitet utåt i tidningen. Detta medförde ett symboliskt värde för föreningen i såväl medlemmarna som övriga i bygdens ögon, vilket inte minst visades genom att man till nästa år fick förtroendet att ta en gran från en boende inom byn. Detta visar på det faktum att symboler och handlingar som denna stärker gemenskapen i såväl hela bygden som föreningen. Föreningen blir i det här avseendet en bärare och grundpelare i gemenskapen. Julgranen blir därmed inte bara en symbol för att julen närmar sig, utan även en symbol för att man inom föreningen och bygden tillsammans kan stå emot hot från utsidan (Cohen 1985). Vilket också bekräftar att man inom bygden har ett högt socialt kapital, som inte minst syns genom ett stort förtroende och tillit till varandra. Att en boende själv kontaktade föreningen och erbjöd dem att ta en gran från hans gård, tyder på att man har tillit och förtroende till att föreningens arbete får goda konsekvenser för hela bygden (Putnam 2001). Det sociala kapitalet kan därmed antas vara starkt inom hela bygden och väldigt viktigt för att kunna engagera så många människor till allt det ideella arbete som krävs för verksamheten.

Det sociala kapitalet finns inte enbart mellan medlemmarna i föreningen, utan samarbetet med övriga föreningar inom Axplocket tyder också på att det finns ett stort förtroende och tillit till och mellan övriga föreningar också eftersom man haft ett så framgångsrikt samarbete under många år. De anordnar aktiviteter tillsammans och känner att de kan lita på att alla föreningar gör det som man från början bestämt att man ska göra. Det förtroende som byggs upp sprids sedan vidare och andra inom byn som inte är medlemmar i någon förening får också ett förtroende för föreningarnas arbete när man ser vad det resulterar i. Ett förtroende som senare resulterar i att man är villiga att ställa upp och hjälpa föreningarna, vilket inte minst visas i det faktum att ungefär 40 personer utanför föreningen deltar i arbetet under Stochampionatet. Det sociala kapitalet som undan för undan byggs

upp ges uttryck i sociala normer i samhället (Putnam 2001), som i Axvall tar sig former i ett brett samarbete såväl inom som mellan föreningar. Dessa sociala normer och det starka sociala kapital som man besitter inom byn kan också sägas ligga till grund för ekonomisk tillväxt. Exempelvis genom de besökare som kommer för träningsläger och när det kommer besökare utifrån som är nöjda och glada, bekräftas bygemenskapens kraft ytterligare. Utomstående kan se att man inom detta samhälle hjälps åt och tillsammans är villiga att hjälpas åt, vilket inte enbart leder till ett stärkt socialt kapital, utan även bättre ekonomiska förutsättningar. Det betyder inte enbart inkomster för föreningen utan även för den lokala handeln. Även om det inte kan anses som några större summor, tillför de ändå ett viktigt tillskott sett till den omfattning den lokala ekonomin har. Dessutom utöver dessa faktorer finns det forskning som visar att socialt kapital på personnivå innebär att man bättre står emot sjukdomar och andra svårigheter i livet, vilket självklart är viktigt på landsbygden som avbefolkas hela tiden och därmed behöver allt engagemang den kan få (Putnam 2001:304f).

Även i Levene/Skogslunds IF har man engagerat människor som tidigare inte varit med inom fotbollsföreningens verksamhet. Till exempel har vissa som hjälpt till med byggandet, tidigare inte varit engagerade inom föreningen på något vis. Dessutom är det många som köpt aktier i arenabolaget som inte har någon avsikt att använda hallen personligen. Något som är ett bevis att man inom såväl förening som hela bygden har hopp och tro på framtiden, annars hade det varit betydligt svårare att sälja aktier och att få människor att ställa upp vid byggnationen av hallen. Genom att man har tro och hopp på framtiden är man villiga att gemensamt satsa såväl ideell tid som pengar. Detta kan jämföras med om man skulle känna oro och istället blicka tillbaka i tiden, det hade då varit svårt att engagera människor som hela tiden varit oroliga för att projektet skulle misslyckas i slutändan (Frykman et al 2009). Bakgrunden till intresset och engagemanget för projektet tror Leif Carlsson ligger i att folk är intresserade när det händer något nytt på sådana här små orter. Det finns alltid ett hot i de här bygderna att saker ska försvinna, exempelvis att skolan ska läggas ner eller att butiken och andra arbetsplatser ska försvinna. Så när det händer sådana här saker

tror han att folk är intresserade. Människor i alla åldrar gillar när det händer något i samhället. Det värmer dessutom berättar han när de tagit emot vissa fakturor från lokala företagare för arbete på hallen där summan att betala varit 0,00 kronor. Fakturorna har inte varit jättestora från början, men det är snyggt säger han. Att människorna är villiga att ställa upp för att tillsammans stå emot hot från utsidan och blicka framåt, genom att mobilisera sig som man i Levene gjort genom projektet med Idrottshallen visar att det sociala kapitalet även här är högt. Det medför i sin tur att det ekonomiska kapitalet också förstärks tack vare det sociala kapitalet. Utan tillit och förtroende till varandra hade det varit väldigt svårt att samla ihop den arbetsstyrka som har krävts inom projektet. Det bidrar även till ekonomisk tillväxt för byn, genom att man kan förvänta sig att skolan blir kvar och med det ökar chanserna till att även affären och annan handel finns kvar. Dessutom ökar attraktionskraften för byn om man ser till nyinflyttningar (Putnam 2001).

Den projektgrupp man tillsatte i Levene/Skogslunds IF innehöll ca 20 personer, med vitt skilda bakgrunder och åldrar. Detta tror man har varit en väldig fördel i arbetet, det har dels gett många olika synpunkter på hur man ska gå tillväga och man har haft möjligheten att se på de alternativ man haft ur flera olika vinklar tack vare alla olika kunskaper som fanns inom gruppen. Men det har också inneburit att kontaktnätet har breddats, såväl inom olika branscher som åldersmässigt. När arbetet med bygget väl kom igång, valde de att organisera det i mindre grupper om ca 8-10 personer och gjorde sedan upp ett schema över hur arbetet skulle fördelas mellan grupperna. Totalt ca 120 personer har sedan i höstas arbetat och de räknar med att det fortgår fram till oktober ungefär. De har tagit tillvara på den kunskap som finns inom föreningen och bygden så gott det går genom att alla gör det man är bra på. Angående just det faktum att alla inte vet om och kan allt arbete som sker i föreningen, säger Leif så här när vi kommer in på mer fotbollsmässiga detaljer: *"Det där har jag ingen aning om, för jag har egentligen ingenting att göra med fotbollen överhuvudtaget. Och det tycker jag, som i den här projektgruppen har varit bra att då blir det inte bara fotboll utan det blir många blickar åt olika håll och då finns det goda*

förutsättningar till att göra såna här bra saker.” Vi kan alltså konstatera att alla inte är medvetna om allt som händer i dessa föreningar, utan det är när allt arbete som utförs fogas ihop som man tillsammans kan se helheten/resultatet.

Det faktum att det händer något inom bygden kan nog vara en av anledningarna till att folk är villiga att investera såväl ideelltarbete som mindre ekonomiska resurser i dessa projekt. En annan viktig faktor tror jag också är den tro på framtiden som finns inom dessa samhällen, här ser man framåt, man ser möjligheter och lösningar till förbättringar. Hopp och tro på framtiden har som få andra saker en sådan socialt organiserande förmåga att hålla samman människor. Förtroendet för varandra och att man tillsammans hjälps åt blir starkare genom att man ser till framtiden istället för att blicka bakåt (Frykman et al 2009). Detta är något som kännetecknar dessa föreningars arbete i hög grad och som säkert kan vara en framgångsfaktor. Det ligger ju självklart även något i det Stig säger att: *”Självklart är det ju en chansning med en sån här grej, men samtidigt måste man ju våga någonting annars kommer man ingenstans”*. Detta visar tydligt att det finns hopp och tro för framtiden eftersom man vågar satsa. Det visar även att det finns förtroende och tillit till varandra att man litar på att alla kommer ställa upp på det arbete som krävs. Jag tror också att det ligger mycket i det som Stig säger angående deras framgångsrika arbete, att får man bara *”hjulet att snurra”* så är det mycket lättare, då ser folk att man gör ett bra arbete, vilket underlättar för att locka till sig och engagera fler i verksamheten. Vilket kan kopplas till att det är under den processen som det sociala kapitalet byggs upp (jmf Putnam 2001).

Att hålla detta engagemang vid liv är viktigt för framtiden samt att vara uppmärksam på problem som kan dyka upp under vägen, angående det säger Leif: *”Jag tror sen att vi måste tänka på hela tiden när vi rullar igång att man är uppmärksam på de kollisionsproblem som kan uppstå. För vi måste ha det här engagemanget, det måste fortleva över tid för att det är mycket ideellt arbete i detta och det får inte bli för få människor som håller på med det. Vi ser intresseföreningen här nu, som har rasat dit lite grann. Det beror ju liksom mycket på att det inte varit något tryck, det har liksom*

inte hänt så mycket där.” Det gäller således att försöka hålla engagemanget vid liv hela tiden. Stig I Axvalls IF har varit ordförande där under en period tidigare också, men inte med samma resultat som idag. När vi diskuterar detta så berättar han för mig att det han lärde sig från första gången han var ordförande var att visa mer uppskattning för de som ställer upp och arbetar. Det behöver inte vara några jättestora saker, men bjuder man exempelvis på fika, så måste det finnas ordenligt med fika menar han. Dessutom måste man också ha lite roligt under arbetet, exempelvis genom tävlingar eller att gemensamt grilla lite som en paus i arbetet. Uppskattningen blir således en viktig symbol för att man från föreningens sida uppskattar det arbete som utförs (Cohen 1985). Den blir inte bara en symbol för uppskattning, utan även för att man inom föreningen värnar om gemenskap till varandra. Det ska som sagt också vara kul att träffas för att arbeta, vilket kanske är extra viktigt när det gäller ideelltarbete. Det är under dessa tillfällen som det sociala kapitalet byggs upp och växer sig allt starkare (Putnam 2001). Exempelvis under fikapauser, tävlingar och andra gemensamma tillställningar så skapas starkare gemenskap och tillit till varandra, vilket underlättar för att människorna även fortsättningsvis ställer upp och utför det ideella arbete som krävs. I båda föreningarna jag besökt kan man se att det gemensamma arbetet bidrar till mer än bara det konkreta resultatet från arbetet, därutöver både bekräftar och förstärker det sammanhållningen inom såväl föreningarna som hela bygderna. När det som i de två byarna jag besökt går bra kan man se att de förstärker varandra, eftersom goda resultat gör det lättare att engagera fler i arbetet och genom bättre sammanhållning blir det inte minst roligare att arbeta.

Det gäller att man inte blir hemmablind

Hur bör man då fortsätta detta arbete inom förbundet och vad kan vara bra att ha med sig i ”ryggsäcken” i framtiden under projektet? Till att börja med måste jag säga att det verkar som de hittat ett fungerande upplägg inom Västergötlands Fotbollförbund. Det finns ju självklart alltid saker att utveckla och således förhoppningsvis förbättra. För all utveckling leder ju inte till förbättringar. Här nedan följer några intressanta saker jag tror kan vara av intresse för det framtida arbetet.

En viktig del tror jag är att fortsätta och försöka utöka samarbetet mellan fotbollsföreningarna och andra organisationer eller föreningar inom den egna bygden. Men jag tror att ett utökat samarbete där man försöker få fotbollsföreningar att träffa varandra och utbyta idéer om hur man sköter sina verksamheter också är något intressant att titta närmare på i fritiden. För som Stig i Axvall sa även om man bara utböt små grejer, så föds väldigt mycket nya idéer om vad man kan göra annorlunda. Det gör också att man på ett annat sätt undviker att bli allt för hemmablind och tro att allt man gör är bra. Genom ett sådant här samarbete kan man se hur man i de olika föreningarna löser problem på olika sätt, både bra och dåliga, genom att tillsammans dela med sig av detta till varandra kan alla lära sig något och ta med sig nya idéer hem. Jag tror även att det kan gynna fotbollsföreningar att samarbeta med idrottsföreningar inom andra idrotter, exempel skulle kunna vara golfklubbar och därmed utnyttja deras expertis på skötsel av grönytor och eventuellt låna maskiner. Ett sådant samarbete skulle mycket troligt leda till bättre planer och med det förutsättningar till utveckling av spelet, plus att man säkert har mycket annat lära av varandra vad det gäller organisatoriska frågor inom verksamheten.

Olika slags inspirations- och informationsmaterial är också bra att ha med i sin marknadsföring för att inspirera andra föreningar till att göra något nytt och våga satsa på framtiden. Att få dessa material att gå ut i bred skala är viktigt för att väcka intresse och visa exempel på att det finns en framtid för fotbollens landsbygdsföreningar bara man vågar och är beredda att tillsammans arbeta för det. Utöver det tror jag också att det kan vara väldigt lärorikt om föreningarna som är på väg in i det arbetet även får träffa och lyssna till föreningar som redan genomfört lyckade projekt och har ett brett arbete med landsbygdsutvecklande inriktning. Det skulle inte bara leda till inspiration utan även till att man ser levande exempel på att det är möjligt och man ges möjligheten att ställa eventuella frågor som finns. På så vis får man en närmare och mer verklig syn än den man ges i ett tryckt informationsmaterial, vilket jag tror kan vara viktigt.

Avslutning

Det jag avslutningsvis i min studie skulle vilja säga är att arbetet med Svenska Fotbollförbundets landsbygdsutvecklingsprogram inom Västergötlands Fotbollförbund upplevts som lyckat. Det har bidragit till att nya projekt startats, men även varit en hjälpande hand för redan startade projekt. Att attraktionskraften för de föreningar och bygder där de är verksamma kommer att öka är svårt att ifrågasätta och möjligheterna till utökat och ytterligare samarbete mellan olika aktörer har klart förbättrats. Dessutom har man lyckats engagera fler föreningar än vad man från början satt upp som mål.

Det är dock svårt att generalisera de resultat och effekter jag sett inom dessa två föreningar till andra fotbollsföreningar som deltagit i programmet såväl inom Västergötlands Fotbollförbund som inom andra förbund runtom i Sverige, eftersom min studie inte är tillräckligt omfattande. Jag kan enbart slå fast att de två projekt jag undersökt har varit lyckade och att de även från föreningarna har upplevts som lyckade. Genom att jag genomfört min studie på ett mer etnografiskt vis än de mer traditionella utvärderingsmetoderna, har jag också fått en större förståelse över vad man inom föreningarna uppfattat som bra och dåligt. Dessutom har jag fått en större förståelse för problematiken och omfattningen av dessa föreningars verksamheter, såväl som de möjligheter programmet har bidragit med.

De föreningar jag studerat verkade till en början vara väldigt olika. De skiljer sig också mycket riktigt åt i de sätt man organiserar sitt arbete, i Levene/Skogslunds IF har fler personer varit inblandade och arbetet känns mer uppdelat än i Axvalls IF, men det kan nog bero på att det projektet är större i omfattningen. I Axvalls IF styrs också mycket av arbetet genom de pensionärer som är engagerade i allt från styrelsen till den onsdagsgrupp som klipper gräs och gör underhållsarbete på anläggningen. Levene/Skogslunds IF har en större uppdelning av arbetet eftersom mycket av deras arbete utförs på kvällstid utöver vanliga arbeten.

Det som dock kännetecknar båda dessa föreningar och enligt mig kan ses som framgångsfaktorer för att dessa två föreningar lyckats så väl med sina

projekt, är det faktum att man inom båda föreningarna besitter ett högt socialt kapital. Vilket bekräftar Putnams teori om socialt kapital och således möjliggör allt det ideella arbete som krävs. Att man dessutom tror på framtiden och inte ser tillbaka på det som varit, är nog en starkt bidragande faktor till att man i dessa föreningar klarat av att gå från tanke till handling med sina projekt. För det är ju ändå som Stig sa, ”*att man måste våga satsa någonting, annars kommer man ingenstans*”. Detta symboliserar båda dessa föreningar väldigt väl, de är inte rädda för att satsa på framtiden eftersom de verkar övertygade om att man tillsammans kan lösa problem och svårigheter som eventuellt kan dyka upp. Det leder till att gemenskapen inom föreningarna byggs starkare och tron på framtiden blir en av de symboler som förstärker gemenskapen, vilket bekräftar Cohens teori om att gemenskap kan konstrueras genom gemensamma symboler.

Kan man då säga att dessa resultat och effekter enbart ska tillskrivas fotbollförbundets arbete. Det tror jag definitivt inte, det är mycket av detta arbete som säkert hade genomförts ändå. Något som gör det svårt att isolera för andra förklaringsfaktorer till de resultat jag kan se. Däremot tror jag att det varit väldigt viktigt för dessa föreningar att få en bekräftelse på att det arbete man utför verkligen uppskattas och uppmärksammas, för att sedan driva det vidare. Som jag sagt tidigare är det inga stora finansiella medel de kan få genom VFF:s satsning, men det är en god hjälp till att starta upp ett projekt för att se om det ens är möjligt att gå vidare med. För att senare lösa problemet med att finansiera hela projektet, där förbundet också kan bidra med idéer och förslag över var pengar kan sökas och hur andra gjort med finansiering av liknande projekt. Det kan vi se exempel på i Axvalls IF där utvecklingscheckarna gick till att starta upp projektet. Pengarna kan även som i Levene/Skogslunds IF gå till finansieringen av ett pågående projekt.

Som denna studie har visat kan landsbygdsprojekt ha stor betydelse för att behålla och utveckla en levande landsbygd i framtiden. Inom mig finns en förhoppning att alla vill ha kvar en levande landsbygd och att vi därför i framtiden kommer att se fler som satsar på landsbygden. Att landsbygden är viktig förklaras inte minst genom det faktum att 9 av 10 spelare som

representerar Sveriges landslag i fotboll är fostrade inom landsbygdsföreningar runtom i landet.

Källor och litteratur

Tryckta

Braunerhielm, Lotta & Andersson, Kristofer 2007. *Idrottens roll i samhället*. Karlstad: Fakulteten för samhälls- och livsvetenskaper.

Cohen, Anthony P. 1985 (1995). *The symbolic construction of community*. New York, London: Routledge

Forss, Kim 2007. *Utvärdering som hantverk*. Lund: Studentlitteratur

Frykman, J., Hammarlin, M-M., Hansen, K., Rothstein, B., Olofsdotter Stensöta, H. & Schierenbeck, I. 2009: Sense of Community: Trust, Hope and Worries in the Well-fare State. *Ethnologia Europaea*. Journal of European Ethnology 39:1.

Jerkedal, Åke 2005. *Utvärdering - steg för steg*. Stockholm: Norstedts juridik AB

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend 2009. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB

Putnam, Robert D 2001. *Den ensamme bowlaren*. Stockholm: SNS förlag

Samuelsson, Bengt 2010. *En förening i varje by – fotboll för alla*. Svenska Fotbollförbundet

Teorell, Jan, Svensson, Torsten 2007. *Att fråga och att svara*. Malmö: Liber AB

Västergötlands Fotbollförbund 2012. *Fotbollen som bygdeutvecklare*.

Internet

Fotbollens gemensamma informationssystem. *Landsbygdsutveckling*. Tillgänglig: <http://fogis.se/idrottslyftet-medlemsavd/landsbygdsutveckling/> (2012-03-20)

Hela Sverige ska leva. *Om oss*. Tillgänglig: www.helasverige.se/kansli/om-oss/ (2012-05-31)

Jordbruksverket. *Landsbygdsprogrammet*. Tillgänglig: www.jordbruksverket.se/amnesomraden/mojligheterpalandsbygden/landsbygdsprogrammet.4.1cb85c4511eca55276c8000655.html (2012-05-31)

Riksidrottsförbundet. *Idrottslyftet*. Tillgänglig: www.rf.se/Vi-arbetar-med/Politiskafragor/Idrottslyftet/ (2012-03-20)

Riksidrottsförbundet. *Idrotts Sverige*. Tillgänglig: www.rf.se/ImageVault/Images/id_20039/scope_0/ImageVaultHandler.aspx (2012-03-24)